

**บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิก อบต.:
กรณีศึกษา อบต.เมืองบางขลัง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย
(การเลือกตั้งวันที่ 6 ก.ย. 2552)**

**Roles of Local Government Authorities in Sub-District
Election: A Case Study of Mueangbangkhung
Sub-District Administration Organization, Sawankhalok District,
Sukhothai Province (6 September 2009)**

วิทยา เกษรพรหม^{1*}

¹นักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและรูปแบบความสัมพันธ์ของนักปกครองท้องถิ่น ในการเลือกตั้งนายกและสมาชิก อบต.เมืองบางขลัง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย (การเลือกตั้งวันที่ 6 ก.ย. 2552) ผลการวิจัย พบว่า นักปกครองท้องถิ่นได้ปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทที่เป็นทางการได้เป็นอย่างดี ทำให้การเลือกตั้งดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ส่วนบทบาทที่ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครและให้การช่วยเหลือผู้สมัครสมาชิก อบต. ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการขอร้อง พูดคุย ชี้แจง มีส่วนร่วมในการชี้แจงโครงการ กิจกรรมผ่านสมาชิก อบต.หมู่บ้าน ของตนภายหลังการเลือกตั้ง รูปแบบความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือสนับสนุนเครือญาติ พรรคพวก คนสนิท การอุปถัมภ์ค้ำชู การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ถึงแม้ว่าคู่แข่งได้รับการเลือกตั้ง ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันก็อยู่ในรูปแบบที่เอื้ออาทร ให้โอกาสในการทำงาน การทำงานร่วมกันระหว่างนักปกครองท้องถิ่นกับ อบต. ในภาพรวมร่วมงานได้ดีด้วยดี แต่ยังคงมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายท้องถิ่นและท้องถิ่น

Abstract

This research aims to study roles and relationship model of local rulers in electing President and council members of Mueangbangkhung Sub-district Administration Organization, Sawankhalok District, Sukhothai Province (6 September 2009). Results showed that local rulers could perform their formal role well and could conduct effective election process. In informal role, most involved in determining candidates and helping candidates to win the election with their request, talk, clarify, and direct involvement in projects and activities through membership of Sub-district Administration Organization in their village after the election. Relationship models were in forms of help and support for their associates, relatives and close friends, as well as facilitation and exchange of benefits. Even though competitors had been elected, the relationship in work was still in forms of generosity, provision of work opportunity, and cooperation between local government authorities and Sub-district Administration Organization as a whole. However, there is still certain separation between local and government authority.

คำสำคัญ : บทบาท นักปกครองท้องถิ่น การเลือกตั้ง นายก อบต. สมาชิก อบต.

Keywords : Role, Local Government Authority, Election, President of Sub-District Administration Organization, Council Members of Sub-District Administration Organization

1. บทนำ

การปกครองระดับล่างที่เรียกว่าตำบลและหมู่บ้านในปัจจุบัน ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก มีผลกระทบต่อบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทำให้อำนาจหน้าที่ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ขึ้น เพิ่มบทบาทให้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเดิมเป็นบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลประกอบด้วยพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีมากขึ้น ครอบคลุมในเกือบทุกด้าน มีทั้งคนและงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม ทำให้ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญขึ้นมาเคียงคู่กับฝ่ายกำนัน

การกระจายอำนาจท้องถิ่นโดยให้มีการเลือกตั้งโดยตรงนั้น มีผลกระทบที่สำคัญต่อบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นเพราะจะส่งผลการได้รับเลือกตั้ง ส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ส่งผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะนักปกครองท้องถิ่นที่ต่างมีบทบาทในการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น คือสามารถเชิญชวนให้ราษฎรในหมู่บ้านมาใช้สิทธิ์

เลือกตั้ง การมีส่วนร่วมซึ่งน่าเพราะมีบารมีเป็นที่เชื่อถือและเคารพศรัทธา ทำให้นักปกครองท้องถิ่นและนักปกครองท้องถิ่นต้องประสานความร่วมมือกันหรืออาจจะขัดแย้งกันเพื่อแย่งชิงอำนาจ ในบางครั้งนักปกครองท้องถิ่นที่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม

บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นดังกล่าว จึงมีผลอย่างยิ่งต่อบทบาทในแง่ของการรักษาอำนาจของตนในระดับท้องถิ่น ส่งผลทำให้นักปกครองท้องถิ่นที่ต้องปรับรูปแบบของตนมาสู่ระบบและกระบวนการทางการเมืองของการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาตำบลภายหลังการเลือกตั้งอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

ดังนั้น การศึกษาถึงบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางขลังอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ในการเลือกตั้งวันที่ 6 กันยายน 2552 จะทำให้ทราบถึงบทบาทของนักปกครองท้องถิ่น ถึงวิธีการให้ได้มาซึ่งอำนาจ การรักษาอำนาจ การสืบทอดอำนาจ เพื่อนำไปสู่การอธิบาย ทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางการเมืองที่ประจักษ์ออกมาจริง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาและวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไป

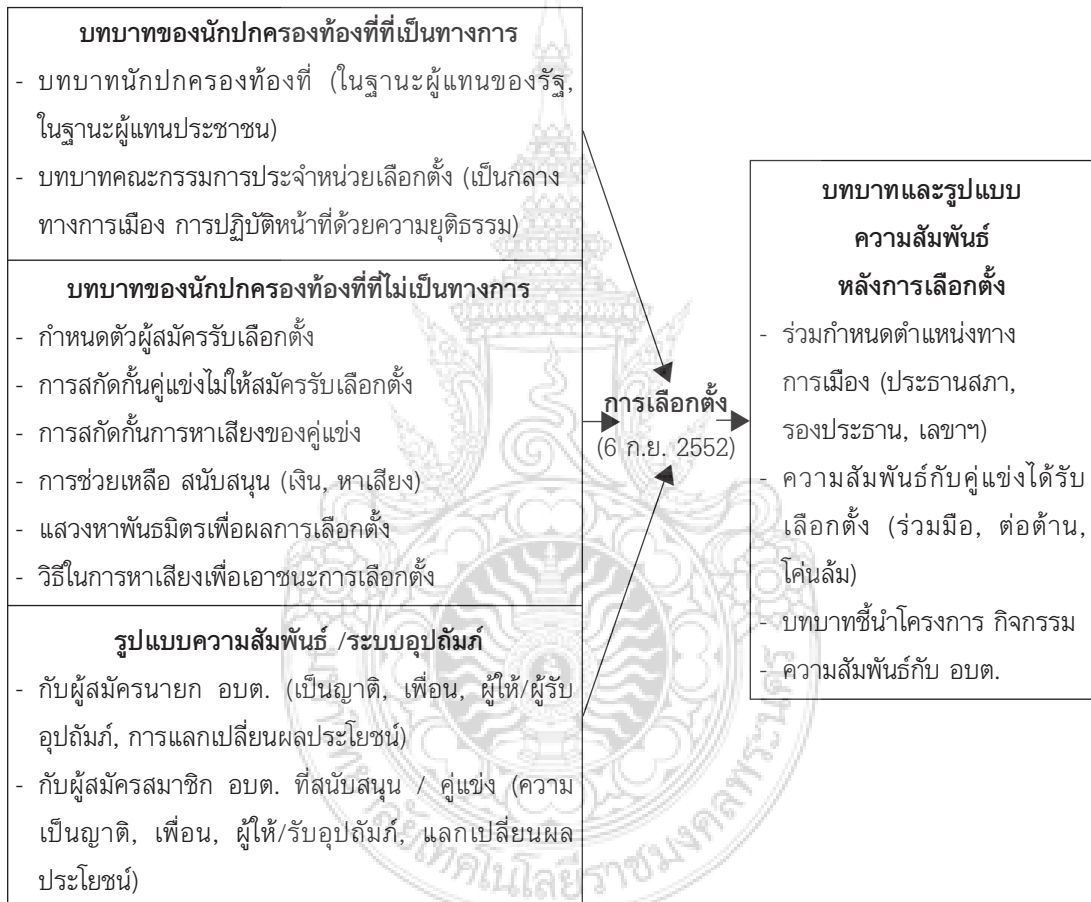
1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของนักปกครองท้องถิ่น

ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่ง อำเภอสุวรรณคโโลก จังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของ นักปกครองท้องถิ่น ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักปกครองท้องถิ่น ซึ่งนักปกครองท้องถิ่นในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักปกครอง

ท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการฝ่ายอำเภอ กลุ่มข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มสมาชิก อบต.

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การเลือกแบบเจาะจง รวม 58 คน แยกเป็น

- นักปกครองท้องถิ่น นักปกครองท้องถิ่นทุกคน จำนวน 30 คน ได้แก่ กำนัน 1 คน, ผู้ใหญ่บ้าน 8 คน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 18 คน, แพทย์ประจำตำบล 1 คน, สารวัตรกำนัน 2 คน

- ข้าราชการฝ่ายอำเภอ จำนวน 4 คน ได้แก่ นายอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้รับผิดชอบประจำตำบล เกษตรประจำตำบล ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

- ข้าราชการส่วนท้องถิ่น 4 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปรักษาการหัวหน้าสำนักปลัด, หัวหน้าส่วนโยธา, นักพัฒนาชุมชน, เจ้าพนักงานส่งเสริมสุขภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

- ผู้นำชุมชน จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรเมืองบางขลัง 1 คน หัวหน้า อส.อบต.ประจำหมู่บ้าน 9 คน จาก 9 หมู่บ้าน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

- สมาชิก อบต. 9 คน ได้แก่ สมาชิก อบต. 9 คน จาก 18 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) แยกประเด็นตามกรอบแนวคิดในการศึกษาและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

2.4 การเก็บข้อมูล

การตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผู้วิจัยได้นำไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น, การสังเกตแบบมี

ส่วนร่วมในฐานะผู้วิจัยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ การเลือกตั้งประจำ อบต.เมืองบางขลัง, คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ อบต.เมืองบางขลัง และปลัด อบต.เมืองบางขลัง ได้สังเกตถึงพฤติกรรม ความสัมพันธ์ของนักปกครองท้องถิ่นที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งก่อนการเลือกตั้ง หลังทราบผลการเลือกตั้ง ตลอดจนพฤติกรรมการทำงานร่วมกับ อบต.

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ผลการศึกษา

3.1.1 บทบาทที่เป็นทางการ

บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในฐานะผู้แทนของรัฐ ของราชการส่วนภูมิภาค จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น พบว่า ช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทางออกกระจายข่าว ที่ประชุมหมู่บ้าน ซึ่งแจ้งขั้นตอนการลงคะแนน การเสียสิทธิ์เมื่อไม่ไปเลือกตั้งร่วมมือกับ อบต. เมื่อได้รับการประสานงาน สกัดกั้นการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ให้เลือกคนดี ควบคุมการหาเสียงไม่ให้เกิดปัญหาใด ๆ เป็นกลางทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า มีความเห็นที่คล้ายคลึงกัน คือ ช่วยรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ช่วยควบคุมดูแลการหาเสียงไม่ให้มีการทุจริต ซื้อสิทธิ์ขายเสียง ช่วยเหลือ อบต. จัดการเลือกตั้ง

บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในฐานะผู้แทนประชาชน จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น คอยสอดส่องการทุจริตในการหาเสียงควบคุมการหาเสียงเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คุ่มครองลูกบ้านไม่ให้ถูกข่มขู่ เมื่อได้รับข่าวในด้านไม่ดีได้เข้าไปสกัดกั้น ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้าน นำปัญหาของชาวบ้านมาสอบถาม อบต. แล้วกลับไปชี้แจงให้กับชาวบ้านร่วมเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอและกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความเห็นคล้ายคลึงกัน คือ ประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาให้แก่ลูกบ้าน ช่วยแก้ไขปัญหา ยุติข้อพิพาท สอดส่องดูแลการหาเสียงเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ยุติธรรม ร่วมเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า มีความเห็นคล้ายคลึงกัน คือ ร่วมเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง สอดส่องดูแลการหาเสียงเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ยุติธรรม

บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในฐานะคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในฐานะคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดี แต่ละหน่วยเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จะเห็นได้ว่า นักปกครองท้องถิ่นที่แสดงบทบาทที่เป็นทางการได้เป็นอย่างดี ทั้งในฐานะผู้แทนของราชการ ส่วนภูมิภาค ในฐานะผู้แทนประชาชน และในฐานะคณะกรรมการประจำ

หน่วยเลือกตั้ง สอดคล้องกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ในฐานะผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำ อบต.เมืองบางขลัง ในฐานะคณะกรรมการเลือกตั้งประจำ อบต.เมืองบางขลัง และในฐานะปลัด อบต.เมืองบางขลัง พบว่า นักปกครองท้องถิ่นได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกขั้นตอน จนทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่มีผู้ใดร้องเรียน ทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้ง

3.1.2 บทบาทที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่

บทบาทในการมีส่วนร่วมกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น พบว่า ทั้งหมดไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก อบต. ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครสมาชิก อบต. เพราะเป็นเครือญาติพวกพ้อง และดูจากผลงานที่ผ่านมา การทำงานร่วมกันได้ดี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอและกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความเห็นคล้ายคลึงกัน คือ นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก อบต. แต่ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครสมาชิก อบต. มองว่านักปกครองท้องถิ่นยังคงยึดติดกับอำนาจเดิม โดยส่งคนที่ตนสามารถควบคุมได้ลงสมัคร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า มีความเห็นคล้ายคลึงกัน คือ นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบต. เพราะเห็นว่าไม่มีบุคคลเหมาะสม ประกอบกับอดีต นายก อบต. มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ส่วนใหญ่เห็น

ว่ามีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครสมาชิก อบต. เพราะเป็นญาติ พี่น้อง คนรู้จักคุ้นเคย เพื่อจะได้ทำงานร่วมกันได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว

บทบาทในการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัคร นายก อบต. และสมาชิก อบต. มีเพียงส่วนน้อยที่มีการสกัดกั้น โดยการขอร้องไม่ให้เลือกสมัคร เพราะเกรงว่า จะไปตัดคะแนนคนที่สนับสนุน บางคนเรียกมาเจรจาต่อรอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่สกัดกั้นลงสมัครนายก อบต. มีเพียงส่วนน้อย ใช้การเจรจา ต่อร้อง เพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขัน ทั้งหมดเห็นว่านักปกครองท้องถิ่นมีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก อบต. โดยการใช้ข้อแลกเปลี่ยน การขอร้อง เพราะจะตัดคะแนนกัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า ไม่มีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครนายก อบต. แต่มีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครสมาชิก อบต. โดยมีการเจรจา ต่อร้อง แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ กอดัน ชมขู่มไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเกรงว่าจะไปตัดคะแนนคนที่ตนสนับสนุน กลัวคนที่ตนสนับสนุนแพ้การเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า นักปกครองท้องถิ่นทั้งหมดไม่มีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้งนายก อบต. ส่วนใหญ่ไม่มีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก อบต. ส่วนน้อยเห็นว่าการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก อบต. โดยวิธีการขอร้อง การต่อรอง การสัญญาว่าจะให้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า นักปกครองท้องถิ่นทั้งหมด ไม่มีการสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครนายก อบต. ส่วนใหญ่ไม่สกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้เลือกสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก อบต. ส่วนน้อยที่สกัดกั้นการสมัครสมาชิก อบต. ด้วยการขอร้องเพราะเกรงว่าจะไปตัดคะแนนกัน บางส่วนสัญญาว่าจะสนับสนุนในสมัยต่อไป การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ไม่มีการชมขู่มเพราะหมดสมัยแล้ว ไม่มีใครกลัวใคร จะมีเพียงแต่ความเกรงใจกันบ้างเท่านั้น

บทบาทในการสกัดกั้นการหาเสียงของคู่แข่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น พบว่า ทั้งหมดไม่มีการสกัดกั้นการหาเสียงของผู้สมัครนายก อบต. ส่วนใหญ่ไม่มีการสกัดกั้นการหาเสียงของผู้สมัครสมาชิก อบต. มีเพียงส่วนน้อย สกัดกั้นการหาเสียงของคู่แข่งผู้สมัครสมาชิก อบต. โดยใช้กลยุทธ์ในทางลับ การโจมตี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ และกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า นักปกครองท้องถิ่นทั้งหมดไม่มีการสกัดกั้นการหาเสียงของทั้งผู้สมัครนายก อบต. และผู้สมัครที่เป็นคู่แข่งสมาชิก อบต.

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า ไม่มีนักปกครองท้องถิ่นคนใดสกัดกั้นการหาเสียงของผู้สมัครนายก อบต. ส่วนใหญ่เห็นว่าการสกัดกั้นการหาเสียงของคู่แข่งที่สมัครสมาชิก อบต. มีเพียงส่วนน้อยเห็นว่าการสกัดกั้นการหาเสียงของคู่แข่งผู้สมัครสมาชิก อบต. โดยใช้วิธีการเรียกมาเจรจาตกลงกัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า นักปกครองท้องถิ่นไม่มีการสกัดกั้นการหาเสียงของผู้สมัครคนใดและในทุกแห่ง เพราะไม่ได้มีความขัดแย้งกันถึงขั้นแบ่งแยก เอาชนะกัน

ให้ได้ถึงขนาดนั้น และอาจจะทำให้เกิดกระแส
ตีกลับ ทำให้ลูกบ้านเกลียดชัง มีความรู้สึกว่าถูก
มัดมือชก จนทะเลาะแค้นให้คู่แข่ง

บทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากการสัมภาษณ์กลุ่มนัก
ปกครองท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความช่วย
เหลือผู้สมัครนายก อบต. เพราะมีผู้สมัครคนเดียว
มีส่วนน้อยช่วยรณรงค์ให้ไปเลือกนายก อบต.
เพราะเกรงว่าจะไม่ได้คะแนนตามที่กฎหมาย
กำหนด ส่วนใหญ่ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน
ผู้สมัครสมาชิก อบต. ในการหาเสียง มีเพียง
ไม่กี่คนที่ช่วยเหลือสนับสนุนเป็นวัสดุ อุปกรณ์
งบประมาณในการหาเสียง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ
เห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ช่วยเหลือ
ผู้สมัครนายก อบต. ทั้งหมดให้ความช่วยเหลือ
ผู้สมัครสมาชิก อบต. ในการหาเสียง สนับสนุน
วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนงบประมาณ ช่วยเหลือใน
ลักษณะระบบอุปถัมภ์ มีการเลือกสนับสนุนผู้ที่จะ
ให้ประโยชน์ต่อตนเอง การพยายามที่จะรักษา
อำนาจตลอดจนการขยายอำนาจไปสู่ อบต. ที่มี
งบประมาณมากกว่าฝ่ายท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วน
ท้องถิ่น พบว่า นักปกครองท้องถิ่นทั้งหมด ไม่มีการ
ช่วยเหลือ สนับสนุนผู้สมัครนายก อบต. เพราะมี
ผู้สมัครเพียงคนเดียว ได้รับการเลือกตั้งอย่าง
แน่นอน และทั้งหมดให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ
ผู้สมัครสมาชิก อบต. ในการหาเสียง อาจจะมีบ้าง
ที่ช่วยเหลือในด้านของงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า
นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้ช่วยเหลือ
สนับสนุนผู้สมัคร นายก อบต. แต่ส่วนใหญ่

ช่วยเหลือ สนับสนุนในการหาเสียงเลือกตั้ง สมาชิก
อบต. บางคนสนับสนุนป้ายในการหาเสียง บัตร
แนะนำตัว บางคนสนับสนุนงบประมาณในการ
หาเสียง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต.
พบว่า นักปกครองท้องถิ่นทั้งหมดไม่ได้ให้การ
ช่วยเหลือ สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก
อบต. แต่ทั้งหมดให้การช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัคร
สมาชิก อบต. บางคนให้การสนับสนุนด้านวัสดุ
อุปกรณ์ในการหาเสียง ป้ายหาเสียง บัตรแนะนำตัว
งบประมาณในการหาเสียง

บทบาทในการแสวงหาพันธมิตร ต่อรอง
เพื่อผลการเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มนัก
ปกครองท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมใน
การแสวงหาพันธมิตร ต่อรองเพื่อผลการเลือกตั้ง
นายก มีส่วนน้อยที่ต่อรองแต่เป็นการต่อรอง
เพื่อให้ผู้สมัคร นายก อบต. ช่วยเหลือ สนับสนุน
คนของตนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก อบต.
นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมแสวงหา
พันธมิตร การจับคู่ต่อรองเพื่อผลการเลือกตั้ง
สมาชิก อบต.

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ
พบว่า นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมใน
การแสวงหาพันธมิตร ต่อรองเพื่อผลการเลือกตั้ง
นายก อบต. โดยเป็นการต่อรองให้ผู้สมัครนายก
อบต. ช่วยเหลือคนของตนที่ลงสมัครสมาชิก
อบต. และจะบอกผู้สมัครที่ตนสนับสนุนพร้อม
เครือข่ายให้ลงคะแนนเสียงเลือก นายก อบต.

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วน
ท้องถิ่น พบว่า นักปกครองท้องถิ่นทั้งหมดไม่มีการ
ต่อรองเพื่อผลการเลือกตั้งนายก แต่ทั้งหมดมี
การแสวงหาพันธมิตร การจับคู่ การต่อรองเพื่อ

ผลการเลือกตั้งสมาชิก อบต.

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนนักปกครอง ท้องที่ทั้งหมดไม่มีการแสวงหาพันธมิตร ต่อรอง เพื่อผลการเลือกตั้งนายก อบต. ส่วนใหญ่ไม่มีการแสวงหาพันธมิตร การจับคู่ ต่อรองเพื่อผลการเลือกตั้งสมาชิก อบต. มีเพียงส่วนน้อยที่มีการแสวงหาพันธมิตร เพื่อผลการเลือกตั้งสมาชิก อบต. ไม่หาเสียงโจมตีกัน แลกคะแนกัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า นักปกครองท้องที่ทั้งหมดไม่มีการแสวงหาพันธมิตร ต่อรองเพื่อผลการเลือกตั้งนายกอบต. แต่ส่วนใหญ่มีการแสวงหาพันธมิตร จับคู่เพื่อผลการเลือกตั้งสมาชิก อบต.

บทบาทในการแสวงหาวิธีหาเสียงเพื่อเอาชนะการเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องที่ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการหาเสียงเพื่อเอาชนะการเลือกตั้งนายก อบต. ส่วนน้อยยกรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายก อบต. เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับคะแนนเสียงตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาเสียงเพื่อเอาชนะการเลือกตั้งสมาชิก อบต. ด้วยการเดินสาย เคาะประตู ระดมญาติพี่น้อง คนสนิท คู่เคียง ขอร้องให้ช่วยเลือกคนที่ตนสนับสนุน การเลี้ยงเหล้า พุดข้อดีของผู้สมัครที่ตนสนับสนุนและพุดข้อเสียของคู่แข่ง บ้างใช้วิธีการโจมตีคู่แข่ง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ พบว่า นักปกครองท้องที่ส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาเสียงนายก อบต. ด้วยการเชิญชวนให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทั้งหมดช่วยผู้สมัครสมาชิก อบต. ด้วยการพบปะ พุดคุย ขอร้องให้ช่วย บอกญาติ พี่น้อง คนคู่เคียง ให้ช่วยเลือกคนที่ตนสนับสนุน ซึ่งให้เห็นข้อดีของ

ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ข้อเสียของคู่แข่ง ตลอดจนจัดเลี้ยงบ้างเล็กน้อยตามจุด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า นักปกครองท้องที่ครึ่งหนึ่งไม่มีวิธีการช่วยหาเสียง อีกครึ่งหนึ่งช่วยยกรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกนายก อบต. ส่วนใหญ่ช่วยผู้สมัครสมาชิก อบต. หาเสียงเพื่อเอาชนะการเลือกตั้ง ด้วยวิธีการขอร้อง พุดคุย ระดมญาติ พี่น้อง คนคู่เคียง ส่วนน้อยใช้วิธีอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนเงินซื้อเสียง การช่วยซื้อเสียง สัญญาว่าจะให้ใช้วิธีการในทางลับที่ไม่สามารถเปิดเผยได้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการหาเสียงช่วยผู้สมัครนายก อบต. ส่วนใหญ่ช่วยสมาชิก อบต. หาเสียง ใช้วิธีการสนับสนุนผู้ใดก็จะรวบรวมสมัครพรรคพวกให้ช่วยเหลือเลือกคนที่ตนสนับสนุน สัญญาว่าจะให้หากบุคคลที่สนับสนุนได้รับเลือกตั้ง ให้การช่วยเหลือในทางลับและวิธีที่ไม่อาจเปิดเผยได้ เช่น ช่มชู้ ซื้อเสียง ซึ่งให้เห็นข้อดีของผู้ที่ตนสนับสนุน ข้อเสียของคู่แข่ง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า นักปกครองท้องที่ไม่มีวิธีการหาเสียงช่วยผู้สมัครนายก อบต. ส่วนใหญ่ ใช้วิธีการหาเสียงเพื่อเอาชนะการเลือกตั้งสมาชิก อบต. โดยการเดินสายพบปะ พุดคุยระดมสมัครพรรคพวก ญาติ พี่น้อง ขอร้องให้ช่วยหาเสียงอีกทอดหนึ่ง มีเพียงส่วนน้อยช่วยหาเสียงในทางลับ

บทบาทในการร่วมกำหนดตำแหน่งทางการเมืองหลังการเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องที่ พบว่า นักปกครองท้องที่ทั้งหมด ไม่มีส่วนร่วมกับนายก อบต. กำหนดตำแหน่งทางการเมือง และส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วม

กับสมาชิก อบต. กำหนดตำแหน่งทางการเมือง จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ เห็นว่า ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมกับนายก อบต. แต่ทั้งหมดมีส่วนร่วมกับสมาชิก อบต. กำหนดตำแหน่งทางการเมือง โดยการเลือกพวกพ้องที่ได้รับเลือกตั้งมาพบปะพูดคุยก่อนเสนอชื่อ เป็นการรักษอำนาจอตลอดจนสืบทอดอำนาจอเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองและพรรคพวก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า นักปกครองท้องถิ่นที่ทั้งหมดไม่ได้ร่วมมือกับนายก อบต. แต่ส่วนใหญ่ร่วมมือกับสมาชิก อบต. ในการกำหนดตำแหน่งทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า นักปกครองท้องถิ่นที่ทั้งหมด ไม่ได้ร่วมมือกับนายก อบต. ในการกำหนดตำแหน่ง เห็นว่าเป็นเรื่องของนายก อบต. ที่จะดำเนินการ ไม่อยากขัดกับนายก อบต. เกรงว่าจะไม่ได้รับความช่วยเหลือเมื่อร้องขอ ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมกับสมาชิก อบต. ในการกำหนดตำแหน่ง บางคนไม่มีบารมี มีเฉพาะผู้ใหญ่บ้านบางหมู่บ้าน โดยบอกสมาชิก อบต. คนที่คุ้นเคยให้เลือกคนที่ตนสนับสนุน

บทบาทในการชี้แจงโครงการ กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น พบว่า กลุ่มนักปกครองท้องถิ่นที่ทั้งหมด ไม่มีส่วนชี้แจงโครงการผ่านนายก อบต. แต่ส่วนใหญ่มีการชี้แจง สั่งการ กตตันผ่านสมาชิก อบต. ให้ไปเสนอต่อสภา อบต. ตลอดจนชี้แจงผ่านที่ประชุมหมู่บ้านแล้วให้สมาชิก อบต. ดำเนินการต่อไป การผลักดันโครงการเข้าแผนพัฒนาตำบล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ พบว่า นักปกครองท้องถิ่นที่ชี้แจงชี้แจงผ่านนายก อบต. ทั้งหมดเห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นที่ชี้แจงโครงการผ่านสมาชิก อบต. ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ ถ้ามีความขัดแย้งจะมีการชี้แจงน้อย ควบคุมสั่งการผ่านสมาชิก อบต. ในหมู่ของตน หรือสมาชิก อบต. หมู่อื่นที่เป็นญาติ พี่น้อง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ ไม่ชี้แจงโครงการผ่านนายก อบต. ส่วนน้อยชี้แจงขอความช่วยเหลือผ่านนายก อบต. โดยตรงทั้งหมดเห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นที่ชี้แจงสั่งการ ผลักดันโครงการผ่านสมาชิก อบต. ในหมู่บ้านของตน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิก อบต. มีความเห็นคล้ายกัน กล่าวคือนักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีการชี้แจงผ่านนายก อบต. แต่ทั้งหมดชี้แจง สั่งการผ่านสมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน ผ่านประชาคมหมู่บ้านแล้วให้สมาชิก อบต. ไปผลักดันต่อไป บางคนเลือกโครงการเอง

จะเห็นได้ว่า นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังคงมีบทบาทในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คือมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้สมัครสมาชิก อบต. ช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัครสมาชิก อบต. ใช้การระดมญาติพี่น้อง คนสนิท คู่ค้า ขอร้อง ให้ช่วยเหลือคนที่ตนสนับสนุน ชี้ให้เห็นข้อดีของคนที่ตนสนับสนุน ข้อเสียของฝ่ายตรงข้าม ส่วนใหญ่มีบทบาทชี้แจงโครงการ กิจกรรมผ่านสมาชิก อบต. ในหมู่ของตน สอดคล้องกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า นักปกครองท้องถิ่นในฐานะที่เป็นประชาชน มีการช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ไม่ได้แสดงออกจนเกินไป ไม่ถึงขั้นรุนแรง ทำร้าย หรือใช้อิทธิพลข่มขู่

3.1.3 รูปแบบความสัมพันธ์ ได้แก่

รูปแบบความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุน จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่เป็นเครือข่าย รู้จักแต่ไม่สนิทสนมกับผู้สมัครนายก อบต. มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นเครือข่าย หรือสนิทสนม เพราะเคยทำงานร่วมกัน ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครสมาชิก อบต. ที่สนับสนุน เป็นญาติ พี่น้อง คนรู้จัก คู่เนย ส่วนผู้สมัครคู่แข่ง รู้จัก เป็นคนในหมู่บ้าน แต่สนิทน้อยกว่า อาจเป็นญาติแต่เป็นญาติที่ห่างกว่า หรือเป็นญาติที่มีเรื่องทะเลาะกัน มีเพียงส่วนน้อยที่ผู้สมัครที่สนับสนุนเป็นคนรู้จักหรือเป็นเพียงลูกบ้านเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกลุ่มผู้นำชุมชนมีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่รู้จัก แต่ไม่สนิทสนมกับผู้สมัคร นายก อบต. มีส่วนน้อยที่เป็นญาติ หรือมีความสนิทสนม เพราะเคยทำงานร่วมกันมาก่อนแล้ว ทั้งหมดเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับผู้สมัครสมาชิก อบต. ที่สนับสนุน เป็นญาติ พี่น้อง คนใกล้ชิด สนิทสนม เป็นระบบอุปถัมภ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า นักปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครนายก อบต. ในลักษณะเป็นเครือข่าย มีความคุ้นเคยกันมาก่อน เคยร่วมงานกันมาส่วนน้อย เห็นว่าถึงจะเคยร่วมงานกันแต่ไม่ถึงขั้นสนิทสนม คู่เนย ทั้งหมดเห็นว่าความสัมพันธ์กับผู้สมัครสมาชิก อบต. ที่สนับสนุน เป็นเครือข่าย คนสนิทสนม คู่เนยมากกว่าค่านึงถึงญาติห่าง ๆ ญาติที่ไม่ถูกกัน หรือความรู้ ความสามารถ

รูปแบบความสัมพันธ์กับคู่แข่งที่ได้รับการเลือกตั้งจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น พบว่า ทั้งหมดยอมรับผลการเลือกตั้ง ให้โอกาสนายก อบต. ในการทำงาน เกือบทั้งหมดยอมรับผลการเลือกตั้ง ให้โอกาสคู่แข่งที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิก อบต. ในการทำงาน ไม่มีปฏิกริยาต่อต้าน บางคนให้เวลาในช่วงแรก หากไม่ถูกต้องจะร้องเรียนให้ตรวจสอบ กดดัน เกือบทั้งหมดไม่มีความคิดโค่นล้มเพราะเห็นว่ารุนแรงเกินไป ส่วนน้อย มีอคติด้านลบกับสมาชิก อบต. โดยคิดว่าไม่ใช่พวกตน คิดโค่นล้ม โจมตีการทำงาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ ทั้งหมดเห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นยอมรับและให้โอกาสนายก อบต. และสมาชิก อบต. ทำงาน นักปกครองท้องถิ่นในกรณีของ อบต.เมืองบางขลัง ไม่น่าจะมีแนวคิดในการโค่นล้มผู้ได้รับการเลือกตั้ง อาจจะไม่พอใจอยู่บ้าง แสดงออกด้วยการไม่ให้ความร่วมมือ มีการเกี่ยงงาน มีส่วนน้อยไม่ให้ความร่วมมือกับสมาชิก อบต. ในหมู่ของตน เพื่อให้สมาชิก อบต. เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งหมดเห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นยอมรับผลการเลือกตั้ง และให้โอกาสนายก อบต. และสมาชิก อบต. ทำงาน จากการสัมภาษณ์ยังเห็นการทำงานร่วมกันได้ดี จะมีการต่อต้านหรือมีปฏิกริยาบ้างเล็กน้อยหลังทราบผลการเลือกตั้ง เพราะยังทำใจไม่ได้ แต่ไม่รุนแรงถึงขั้นคิดโค่นล้ม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิก อบต. มีความเห็นคล้ายคลึงกันทั้งหมดเห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นยอมรับผลการเลือกตั้งและให้โอกาสนายก อบต. และสมาชิก อบต. ทำงาน มีบ้างที่ยังทำใจไม่ได้

ในตอนแรก ๆ ค่อยให้ข้อมูลในทางลบ กล่าวหาทำให้ชาวบ้านเข้าใจผิด ทำให้เสียหายบ้าง ไม่ร่วมมือเท่าที่ควรอาจเป็นการช่วงชิงการนำแต่ในขณะนี้สามารถทำงานร่วมกันได้แล้ว

รูปแบบความสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบล จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น ส่วนใหญ่ ร่วมกิจกรรม โครงการของ อบต. เป็นบางครั้งตามที่ร้องขอ หรือได้รับหนังสือแจ้ง ร้องลงมาเข้าร่วมสม่ำเสมอหรือร่วมเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีนักปกครองท้องถิ่นคนใดเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ลักษณะการเข้าร่วม เช่น เข้าร่วมประชุม ร่วมกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ อบต. นำประชาชน เข้าร่วมตลอดจนกำหนดบุคคลเข้าร่วม ร่วมเป็นคณะกรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ร่วมจัดสถานที่

จากการสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการอำเภอ และกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความเห็นคล้ายคลึงกัน ทั้งหมดเห็นว่านักปกครองท้องถิ่นจะไม่ค่อยมาร่วมทำกิจกรรมกับทาง อบต. ยังให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ ร่วมกิจกรรมในบางครั้งหากตนได้รับผลประโยชน์ ยังมีความรู้สึกแบ่งแยกเป็นฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิก อบต. พบว่า มีความเห็นคล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าร่วมงานในบางครั้ง โดยนำลูกบ้านเข้าร่วม ช่วยประชาสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือดีกว่าแต่ก่อน ยังมีการแบ่งแยกระหว่างกิจกรรมของฝ่ายท้องถิ่นและท้องถิ่น ทำให้บางครั้งเกี่ยวข้องทำงาน หรือผลกระทบให้ฝ่ายท้องถิ่นฝ่ายเดียว หากตนได้รับประโยชน์จะเข้าร่วม มีเพียงส่วนน้อยเห็นว่าร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ

จะเห็นได้ว่า จากการสัมภาษณ์ประกอบกับการสังเกต รูปแบบความสัมพันธ์ของนักปกครองท้องถิ่นกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนมักเป็นญาติ พี่น้อง เพื่อน คนใกล้ชิดสนิทสนม ถึงแม้คู่แข่งได้รับการเลือกตั้งความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันก็ยังอยู่ในรูปแบบที่เอื้ออาทร ให้โอกาสในการทำงาน การทำงานร่วมกันระหว่างนักปกครองท้องถิ่นกับ อบต. ในภาพรวมร่วมงานได้ดีด้วยดี แต่ยังคงมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายท้องถิ่นและท้องถิ่น

3.2 ทฤษฎีปราชญ์

บทบาทที่เป็นทางการ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม เห็นว่านักปกครองท้องถิ่นได้ปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทที่เป็นทางการได้เป็นอย่างดี ช่วยรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งทางหอกกระจายข่าว ที่ประชุมหมู่บ้านชี้แจงถึงขั้นตอนการลงคะแนน การเสียสิทธิประสานงานร่วมมือกับ อบต. ควบคุมการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งผลการปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวทำให้การเลือกตั้งดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ไม่มีเรื่องของการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ไม่มีการประท้วง ไม่มีการร้องเรียนสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองส่วนภูมิภาค (เสนห์ จุ้ยโต 2546: 8-13) ที่ว่าราชการส่วนภูมิภาคมีความสำคัญในฐานะกลไกทางการเมืองที่นำนโยบายของรัฐบาลมาปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่น ที่ระดมเอาผู้นำท้องถิ่นตามธรรมชาติมาเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อประสานงานกับรัฐ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นตัวแทนของรัฐในการพัฒนาท้องถิ่น

สอดคล้องกับบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นกับ อบต. ตามความเห็นของประมวล รุจนเสรี (2541: 19) ที่ว่า นักปกครองท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับ อบต. ในการวางแผนพัฒนาตำบลเป็นกลไกที่สำคัญของการปกครองส่วนภูมิภาคดูแลประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีบทบาทในการเชิญชวนราษฎรมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง บทบาทในการชี้แนะทางการเมือง และเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชชัย จันทรกระจ่าง (2546) ศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกันกับ อบต.: กรณีศึกษา อ.ปอพลอย จ.กาญจนบุรี พบว่า การดำเนินงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยให้ชาวบ้านติดต่อกับราชการกับ อบต. ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว นำชาวบ้านให้ร่วมกันพัฒนาตำบลได้เป็นอย่างดี ชักชวนชาวบ้านให้ประชุมประชาคมได้อย่างพร้อมเพรียง วางแผนพัฒนาตำบลเพื่อแก้ปัญหาของชาวบ้านได้อย่างตรงจุด เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของ อบต. ให้ชาวบ้านทราบอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ

บทบาทที่ไม่เป็นทางการ จะเห็นได้ว่าบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการกำหนดผู้สมัครรับเลือกตั้ง การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การแสวงหาพันธมิตรเพื่อผลการเลือกตั้ง การสกัดกั้นคู่แข่งไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ยังคงมีอยู่ทั้งในทางลับและเปิดเผยนั้น แสดงให้เห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นที่ต่างพยายามรักษาอำนาจ ขยายอำนาจ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในขณะเดียวกันก็มีผลต่อการสนับสนุนอำนาจของนักปกครองท้องถิ่น

สอดคล้องกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (บลู อังถึงใน ดวงลักส์น พันธ์ล่ำไย 2539: 25-27) ได้

กล่าวไว้ว่าบุคคลกระทำการใดก็ตามย่อมมุ่งหวังกำไรหรือรางวัลตอบแทนจากความสัมพันธ์กับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เป็นการลงทุนทางสังคมอย่างหนึ่ง ก่อให้เกิดความผูกพันต่อกันและความผูกพันนี้กลับมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อถือและข้อผูกมัดทางใจที่มีต่อกันให้มากขึ้น ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนนำมาสู่สายสัมพันธ์แบบอำนาจ ในกรณีที่ว่าฝ่ายหนึ่งสามารถให้ประโยชน์ได้มาก แต่อีกฝ่ายหนึ่งตอบแทนได้น้อยกว่า ฝ่ายที่ตอบแทนได้น้อยกว่าจะใช้การยอมอยู่ใต้อำนาจเป็นการแลกเปลี่ยน

สอดคล้องกับแนวคิดระบบอุปถัมภ์ (ธีรยุทธ บุญมี 2532: 194-217) ที่ว่า เป็นการจัดระเบียบทางสังคมที่กำหนดลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างคนสองฝ่ายซึ่งมีฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันโดยผู้อุปถัมภ์ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือและผู้ใต้อุปถัมภ์ให้ความจงรักภักดี การบริการตอบแทน

การที่ อบต. มีงบประมาณในการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดประเด็นที่เหนือกว่านักปกครองท้องถิ่น มีความสำคัญ มีบทบาทบดบังบทบาท หน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่น ทำให้นักปกครองท้องถิ่นที่ต่างพยายามเข้ามาส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการในการบันดลผลการเลือกตั้งให้เป็นไปดังที่ตนต้องการ แสดงให้เห็นถึงวิธีการให้ได้มาซึ่งอำนาจ การรักษาอำนาจ การขยายอำนาจของนักปกครองท้องถิ่น

วิธีการหาเสียงเพื่อเอาชนะการเลือกตั้งมีหลายรูปแบบ ทั้งที่เปิดเผยได้และเปิดเผยไม่ได้ด้วยความเจริญของเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมถึงการศึกษาทำให้คนในท้องถิ่นรับทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอน ข้อกฎหมายมากขึ้น ทำให้ไม่

พึงพอใจในการถูกบังคับ การถูกปิดหู ปิดตา ทำให้ นักปกครองท้องถิ่นต้องลดบทบาทในทางชมชู้ หรือ แสดงความเป็นนักเลงลง ไม่มีวิธีการสกัดกั้น การหาเสียงของผู้ใด หันมาใช้วิธีการที่นุ่มนวล ยิ่งขึ้น จากการศึกษาไม่พบถึงการชมชู้ หรือ คุกคามเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนน กล่าวว่าการแสดง ติกลับ

ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การอุปถัมภ์ คำชู้ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ยังคงอยู่ใน สังคมชนบทไทย ความสัมพันธ์เหล่านี้ถูกใช้ให้ แปรเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียง ถูกใช้ไปเพื่อการ ผูกขาดอำนาจไว้ในกลุ่มตนเอง รวมไปถึงการ เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดตำแหน่งทางการเมือง เพื่อการผูกขาดอำนาจขยายอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย ธนผลผดุงกุล (2548) ศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำ ท้องถิ่น: ศึกษากรณี อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีญาติพี่น้องเคยดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นสมาชิก พรรคการเมือง มีความสนใจทางการเมือง โดย ติดตามผลการเลือกตั้งและการพบปะสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เคยช่วยผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองหาเสียง ช่วยโฆษณา ให้ พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้อง กับงานวิจัยของสมเกียรติ ยุพาพิน (2548) ศึกษา ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกเสียงเลือกนายก อบต.: ศึกษาเฉพาะกรณี อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีอิทธิพลต่อการ ออกเสียงเลือกตั้ง

การชั้นนำผลักดันโครงการเป็นการแสดง อำนาจผ่านเครือข่าย ผ่านคนที่ตนสนับสนุน เพื่อ เป็นการขยายอำนาจ ความสัมพันธ์ในการทำงาน ร่วมกับ ผู้ชนะการเลือกตั้งสามารถร่วมงานกันได้ ไม่ขัดแย้งกันอย่างรุนแรง การแสดงออกด้วยวิธี การต่าง ๆ นั้นมีจุดประสงค์เพื่อเรียกร้องความ สนใจ ให้ผู้รับเลือกตั้งคนใหม่ และพวกที่สนับสนุน ทรราชถึงความสำคัญของตน ในขณะเดียวกัน ไม่ คิดโค่นล้มคู่แข่งที่ได้รับเลือกตั้ง เป็นเทคนิคในการ แปรเปลี่ยนความขัดแย้งหรือเปลี่ยนจากฝ่าย ตรงข้ามมาเป็นฝ่ายตน โดยใช้วิธีให้โอกาสในการ ทำงาน ถือได้ว่าเป็นการขยายอำนาจอีกรูปแบบ หนึ่ง

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักปกครองท้องถิ่น กับ อบต. นั้น นักปกครองท้องถิ่นไม่อาจต้านกระแส ของการกระจายอำนาจ จึงจำต้องให้ความร่วมมือ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เมื่อท้องถิ่น ช่วยท้องถิ่น ท้องถิ่นก็ต้องมีความผูกพันที่จะต้อง ช่วยกิจกรรมของฝ่ายท้องถิ่น สอดคล้องงานวิจัย ของลวิวัฒน์ สมาลี (2546) ศึกษาทัศนะของผู้นำ ท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่นต่อการปฏิรูปการ กระจายอำนาจสู่ชนบท: กรณีศึกษา จ.สงขลา ผล การศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น จะสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ และ จะทำให้การปฏิรูปการกระจายอำนาจสำเร็จได้ อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ในท้องถิ่นบางแห่ง ยังมีความขัดแย้งระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเพราะยังแยก ไม่ออกระหว่างการพัฒนาท้องถิ่นและการเมือง ท้องถิ่น ประกอบกับได้รับเลือกตั้งเข้ามาเช่น เดียวกัน แต่ไม่มีสิทธิ์ในการบริหารงบประมาณ

4. สรุป

4.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาทำให้เห็นว่า นักปกครองท้องถิ่นยังคงมีบทบาทอย่างยิ่งทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีบทบาทในการให้คำแนะนำ การรักษาอำนาจ การขยายอำนาจ ด้วยการส่งคนของตนลงสมัครรับเลือกตั้ง สนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการพึ่งพิง อันจะนำมาสู่การตอบแทนในโอกาสต่อไป

ส่วนรูปแบบความสัมพันธ์ของนักปกครองท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิก อบต. เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือ สนับสนุน เครือญาติ พรรคพวกคนสนิทการอุปถัมภ์ค้ำชู การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ถึงแม้ว่าคู่แข่งได้รับการเลือกตั้งความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันก็ยังคงอยู่ในรูปแบบที่เอื้ออาทรให้โอกาสในการทำงานสำหรับความสัมพันธ์ด้านการทำงานร่วมกันระหว่างนักปกครองท้องถิ่นกับ อบต. ในภาพรวมร่วมงานกันได้ด้วยดี แต่ก็ยังคงมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายท้องถิ่นและท้องถิ่น

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. นักปกครองท้องถิ่นยังคงมีความสำคัญในการเลือกตั้งท้องถิ่น ดังนั้น ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องขอความร่วมมือจากนักปกครองท้องถิ่นในการแสดงบทบาทที่เป็นทางการให้มากยิ่งขึ้น

2. บทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

ก็ยังคงอยู่ ต้องหาวิธีป้องกันบทบาทนี้ให้เหลือน้อยที่สุด โดยฝ่ายอำเภอซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาต้องเอาจริง เอาจัง กกต.ท้องถิ่น ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนตลอดจนจับกุมให้เป็นคดีตัวอย่าง

3. เราไม่อาจปฏิเสธความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ของนักปกครองท้องถิ่น ต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในฐานะญาติ พี่น้อง เพื่อน การอุปถัมภ์ค้ำชูได้ แต่ต้องหาวิธีลดความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ให้เหลือน้อยที่สุด โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมรณรงค์ต่อต้าน ประชาสัมพันธ์ให้เลือกคนดี มีความรู้ความสามารถ เสียสละมาพัฒนาท้องถิ่น

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิก อบต. ในท้องถิ่นอื่น

2. ควรศึกษาบทบาทของนักปกครองท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล

3. ควรศึกษาบทบาทของปลัด อบต. ในการเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิก อบต.

5. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงส์ไกรเลิศ รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ รองศาสตราจารย์ สุปนรรต พรหมอินทร์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำชี้แนะอย่างทรงคุณค่าจนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

6. เอกสารอ้างอิง

ฉลอง พูลพัฒน์. 2548. **ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชัชชัย จันทร์กระจ่าง. 2546. **บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาอำเภอป่าพลอย จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2533. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับพฤติกรรมทางการเมืองของชาวนาไทยในภาคเหนือ**. อนุญา ภูซงคกุล บรรณาธิการ **หมู่บ้านกับรัฐในไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ: ม.ธรรมศาสตร์.

ดวงลักส์น พันธุ์ลำไย. 2539. **กลุ่มการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมวิทยา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรยุทธ บุญมี. 2532. **ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยใน เอกสารการสอนชุดสังคมและวัฒนธรรมไทย**. หน่วยที่ 5 หน้า 194-217 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ประมวล รุจนเสรี. 2541. **นายอำเภอในฝัน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ลภิวัดน์ สมาลี. 2546. **ทัศนะของผู้นำท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่นต่อการปฏิรูปการกระจายอำนาจสู่ชนบท: ศึกษากรณีจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมเกียรติ ยูพาพิน. 2548. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เล่นท์ จุ้ยโต. 2546. **แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารราชการในส่วนภูมิภาค**. หน่วยที่ 1 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เอกชัย ธนผลผดุงกุล. 2548. **บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น: ศึกษากรณีอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร**. ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา.